

Kuukausiraportti – helmikuu 2024

1364/02.00.02/2024

Aluehallitus 27.03.2024 § 48

Lisätiedot	Talousjohtaja Ismo Rouvinen ismo.rouvinen@siunsote.fi Puh. 013 330 4506
Päätösehdotus	Hyvinvointialuejohtaja Leivonen Kirsi: Aluehallitus merkitsee kuukausiraportin helmikuulta tiedokseen. Lisäksi aluehallitus päättää, että toimenpiteiden suunnittelu talousarviossa pysymiseksi aloitetaan.
Päätös	Hyväksyttiin.
Selostus	<p>Aluehallituksen hyväksymän talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaisesti toiminnan ja talouden toteutumista käsitellään kuukausittain johtoryhmässä, laajennetussa johtoryhmässä sekä aluehallituksessa. Lisäksi taloudesta ja sitovien tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan osavuosikatsauksilla aluevaltuustolle, aluehallitukselle ja tarkastuslautakunnalle. Osavuosikatsauksia tehdään kolme kertaa vuodessa; tammi-maaliskuun, tammi-kesäkuun ja tammi-syyskuun tiedoilla. Neljäs eli viimeinen raportti on tilinpäätös, joka kattaa koko vuoden seurannan.</p> <p>Talouden toteutumista on arvioitava kokonaisuutena ja aluehallitukselle laaditaan tulosennuste sekä katsaus strategisten mittareiden ja strategisen uudistusohjelman toteutumisesta kuukausiraportoinnin yhteydessä. Mikäli talousarvio uhkaa ylittyä, on ryhdyttävä toimenpiteisiin talousarviossa pysymiseksi. Toimialuejohtajat vastaavat johtamiensa alueiden talousarvioseurannan toteuttamisesta ja vastuutuksesta yhteisesti sovitun kuukausirytmityksen mukaisesti.</p> <p>Strategiset mittarit</p> <p>Hyvinvointialueen strategiset mittarit on johdettu strategisen uudistusohjelman viidestä kärjestä eli menestystekijästä. Strategiset mittarit (taulukko 1) ovat aluehallitukseen ja -valtuustoon nähden sitovia. Uudistusohjelman toimenpiteiden toteutumista seurataan kullekin konkreettiselle toimenpiteelle asetettavan operatiivisen mittarin avulla. Nämä operatiiviset mittarit tulevat olemaan hyvinvointialuejohtajaan nähden sitovia ja niitä käsitellään kuukausittain laajennetussa johtoryhmässä.</p>

Tavoitteenamme on, että toimintamme on asiakaslähtöistä ja laadukasta. Asiakaskokemusta mitataan NPS-tunnusluvun avulla kaikilla palvelutuotannon toimialueilla. Organisaatiotasoisesti tavoitetasoksi on asetettu, että NPS > = 75. Mittarin valmistelu on vielä kesken, tavoitteen toteutumisen seuranta mahdollistuu myöhemmin.

Tavoitteenamme on järjestää asukkaillemme heidän tarvitsemansa palvelut oikea-aikaisesti ja lakisääteisissä ajoissa. Palvelujen saatavuutta arvioidaan "liikennevalomallin" avulla: punainen < 80 %, keltainen 80–90 % ja vihreä 90–100 % palveluista toteutuu lakisääteisessä ajassa. Tätä mittaria on mahdollista tarkastella kuukausittain. Hyvinvointialueetasolla toimialueiden mittareiden keskiarvo on helmikuun lopussa 87,8 %, joka on tavoitetason keskivaiheilla. Vuoden 2024 aluevaltuuston hyväksymässä talousarviossa on määritelty lisäpanostukset palvelujen lakisääteisyys saavuttamiselle, joten tarkempi seuranta tapahtuu strategisen uudistusohjelman yhteydessä.

Tavoitteenamme on, että hyvinvointialueella on riittävä, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö. Tavoittelemme henkilöstön sairauspoissaolojen vähentämistä vähintään viidellä prosentilla vuoden 2023 tasosta. Vuoden 2024 aikana selvittää mahdollisuutta mitata tämän strategisen mittarin toteutumista entistä tarkemmin esim. eNPS-mittarin avulla. Tätä mittaria on mahdollista tarkastella kuukausittain. Helmikuun lopussa sairauspoissaolot ovat vähentyneet edellisvuodesta 1,8 %, kokonaistavoite ei kuitenkaan ole toteutunut.

Tavoitteenamme on, että toimintamme on taloudellisesti kestäväällä pohjalla. Hyvinvointialueen rahoitusmallissa vuosikate on tunnusluku, jonka perusteella tulevien vuosien lainanottovaltuudet määritellään. Vuoden 2024 tavoitteena on, että vuosikate on vähintään miljoona euroa. Hyvinvointialueetasolla tavoitteen toteutumista seurataan tilikauden tulosten perusteella kuukausittain. Helmikuun taloustietojen perusteella vuosikate olisi asettumassa noin -9 milj. euron tasolle, joten taloustavoite ei olisi toteutumassa, ellei talouden suuntaa saada mahdollisimman nopeasti käännettyä tavoiteltuun suuntaan.

Tavoitteenamme on, että olemme luotettava organisaatio asiakkaillemme ja työntekijöillemme. Tämän tavoitteen toteutumisesta saadaan tietoa vuosittain toteutettavalla Luottamus & Maine-tutkimuksella. Tavoitteena on, että organisaatiomielikuva kehittyy myönteiseen suuntaan ja sijoitumme viiden parhaan joukkoon hyvinvointialueiden vertailussa. Mittarin toteutuminen ei ole vielä mahdollista, Luottamus & Maine-tutkimus valmistuu kuluvan vuoden toisella puoliskolla.

Talousarvion toteutumiseen liittyvät riskit

TA24-kirjaan on sisällytetty talousarvion toteutumiseen liittyviä taloudellisia riskejä. Talousarvioon on sisällytetty valtionrahoituksen kasvun (2,53 %) suuruinen kustannusten kasvu, mikä ei alkuvuoden toteuman perusteella ole riittävä. Strategisen uudistusohjelman toteutumisessa on tunnistettu haasteita, mutta niiden talousvaikutuksia ei vielä tässä vaiheessa ole huomioitu ennusteessa. On tarkoituksena, että 1.

osavuositarkastuksen yhteydessä tarkastellaan uudistusohjelman mahdollisia muutostarpeita. Henkilöstön riittävyys ja saatavuus näyttävät jatkuvan talouteen liittyvänä riskinä edellisvuoden tapaan.

Kuluvana vuonna on syytä tehdä riskitarkastelua aikaisempia vuosia enemmän. Tätä on tarkoitus implementoida strategisen uudistusohjelman seurannan yhteydessä. Lisäksi kuluvana vuonna on tärkeää seurata strategisena riskinä olevaa hyvinvointialueen arviointimenettelyn mahdollisuutta ja etsiä keinoja mahdollisen arviointimenettelyn välttämiseen.

Valtiovarainministeriö voi käynnistää päätöksellään hyvinvointialuelain 123 §:ssä tarkoitettujen edellytysten täytyessä tai sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 27 §:ssä tarkoitettua sosiaali- ja terveysministeriön aloitteen perusteella arviointimenettelyn, jossa valtio ja hyvinvointialue arvioivat hyvinvointialueen taloudellisia sekä sosiaali- ja terveystalouden palvelujen ja pelastustoimen palvelujen järjestämiseen liittyviä edellytyksiä selvittää tehtävistään.

Talouteen liittyvät edellytykset ovat:

- 1) hyvinvointialue ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää 115 §:n 2 momentissa säädettyssä määräjassa;
- 2) hyvinvointialueen konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia kaksi tilikautta peräkkäin;
- 3) konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8 kaksi tilikautta peräkkäin; tai
- 4) hyvinvointialueelle on myönnetty 15 §:n 3 momentissa tarkoitettu lainanottovaltuus taikka kaksi kertaa kolmen peräkkäisen tilikauden aikana hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) 11 §:ssä tarkoitettua lisärahoitusta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tunnuslukujen raja-arvot lasketaan vuosittain Valtiokonttorin ylläpitämien konsernitilinpäätösten tietojen perusteella.

Strateginen uudistusohjelma

Strategisen uudistusohjelman konkreettisissa toimenpiteissä onnistuminen. Taulukossa 4. on kuvattu talouden tavoiteohjelman 10 milj. euron eteneminen. Tällä hetkellä eurotavoitteesta 14 % on toteutettu ja reilut 30 % etenee suunnitellusti. Haasteita toimenpiteiden toteutumisessa arvioidaan olevan noin 55 % osalta. Merkittävimpiä tekijöitä haasteiselle tilanteelle on tällä hetkellä arvioitu olevan palveluverkon ja henkilöstöohjelman toteuttamisessa. Lakisääteisyys turvaamisen osalta (taulukko 6) noin 70 % euromääräisesti ja toiminnallisesti on joko toteutunut tai toteutumassa suunnitellusti. Tällä hetkellä vajaan kolmanneksen toteuttamisessa arvioidaan olevan haasteita, nämä pääosin johtuvat ikääntyneiden asumispalvelujen saatavuudesta. Strategisen

uudistusohjelman oletetaan helmikuun lopun tilanteen perusteella toteutuvan tavoitteiden mukaisesti, vaikka riskejä uudistusohjelman toteuttamiselle onkin havaittavissa.

Talousennuste

Taulukossa 2. on arvioitu arviointimenettelyn taloudellisten kriteerien toteutumista tunnuslukujen perusteella. Tällä hetkellä näyttää, että vuosikate pitäisi olla kuluvan vuoden tilinpäätöksessä vähintään 15–17 milj. euron tasolla, jotta edellytykset eivät realisoituisi. Tällä hetkellä olevan talousennusteen perusteella vuosikate on jäämässä reilusti negatiiviseksi. Tällä hetkellä lähes kaikilla hyvinvointialueilla arviointimenettelyn kriteerit täyttyvät, minkä vuoksi valtiovarainministeriön kynnyksellä käynnistää arviointimenettely-prosesseja on tänä vuonna korkea. Kriteerien lisäksi jo yksi lisärahoitus voi laukaista arviointimenettelyn, tämä ei ole Pohjois-Karjalassa tällä hetkellä uhkana.

Talousennusteen (taulukko 3.) arvioidaan kuluvan vuoden lopussa olevan 25 milj. euroa alijäämäinen, mikä on 10 milj. euroa talousarviota huonompi. Merkittävimpiä talousarviosta poikkeamia ovat palvelujen ostojen kehitys, joka vuodesta toiseen jatkuu arvioita suurempana. Tällä hetkellä asiakaspalvelujen ostoissa sekä työvoiman vuokrauksessa on yhteensä noin 12 milj. euron ylityspaine. Lomapalkkavelka on viimeisinä vuosina kasvanut muutamalla miljoonalla ja sama kehitys näyttäisi jatkuvan, kustannusvaikutus tällä hetkellä noin 3,5 milj. euroa. Positiivisena asiana talousarviossa on palkkaharmonisoinnin määrä, palkkaharmonisoinnin aiheuttamiin lisäkustannuksiin on varattu n. 13,4 milj. euroa, toteuma on jäämässä 8 milj. euron tasoon lopullisten palkkaharmonisointilaskelmien perusteella.

Nyt arvioidun talousennusteen lisäksi talouden toteumassa on arviolta noin yhden prosentin lisäriski taloustilanteeseen, joka on vaarassa realisoitua, ellei talouskehitystä saada käännettyä tavoiteltuun suuntaan. Lisäriskiä tällä hetkellä aiheuttavat strategisen uudistusohjelman toteutuminen, tytä- ja osakkuusyhteisöjen kulukehitys varsinkin ict- ja laitoshuoltokustannuksissa.

Kun tiedossa olevat arviot sekä tulo- että menupuolen merkittävimmistä tekijöistä huomioidaan, niin hyvinvointialueen tulosten arvioidaan olevan 10 milj. euroa talousarviota huonompi. Näyttää siltä, että enää ei riitä pelkkä strategisen uudistusohjelman toteuttaminen, joten hyvinvointialuejohtaja on velvoittanut toimialueita etsimään lisää tehostamistoimenpiteitä ns. ei-lakisääteisten palvelujen sektorilta. Näiden toimenpiteiden perusteella hyvinvointialueella käynnistetään välittömästi toimenpiteet talousarviossa pysymiseksi.

Strateginen uudistusohjelma on kokonaisuudessaan 2–3 % hyvinvointialueen talousarviosta. Tämä tarkoittaa, että ns. normaalitoiminta kattaa n. 97 % talousarvioista, jonka hallinnassa on onnistuttava edellisvuotta paremmin.